

Ordföranden har ordet 2007

Från VärmlandsAnor 2007:3

Det här blir en sommarhälsning.

I nästa nummer kan vi berätta från Släktforskardagarna i Halmstad 24 - 26 augusti.

Nu tänker jag berätta litet om några utflykter jag gjort nu i sommar till Bjurtjärn, där många av min farfars anor bodde.

Jag är medlem i Bjurtjärns hembygdsförening. Där har man lagt ner ett stort arbete på torpinventering. Den 10 juni inbjöds till en vandring längs gamla kyrkstigen från Trättetjärn ner till kyrkan. Ledda av bl.a. Nicke som har god lokalkännedom gick vi en varm sommardag genom skogen och stannade till och fick berättat vid det ena gamla torpstället efter det andra.

Ett av torpen visade sig märkligt nog finnas kvar som en hoprasad timmerhög runt en skorstenspipa. Stället var byggt ca 1870 och har varit obebott sedan 1945. Numera syns annars oftast bara några grundstenar och så växer det typiska blommor som vittnar om att där varit ett torp. Om tio år är det kanske likadant på det här stället.

Nu råkade jag känna till vilka som bott i denna torpstuga. Genom Nättidningen Rötters Anbytarforum har jag fått kontakt med min sjumänning Carla, som bor i Alaska. Vi har e-postat och brevväxlat i mer än fyra år nu.

Carlas mormors mor Anna Lovisa emigrerade till Boston 1890 och något senare kom tre övriga överlevande syskon efter. Så det finns inga svenska släktingar efter dessa. Anna Lovisas pappa hade en yngre bror som byggde och bebodde just den här nu förfallna torpstugan i skogarna bakom Åsjöhyttan i Bjurtjärn. Hans sex överlevande barn, reste också till Boston, men två av dem, flickorna, återvände till Bjurtjärn. Den ena var ogift och blev boende i pappans torpstuga, på slutet alldeles ensam, tills hon togs in på ålderdomshem 1945. Den andra var gift med en snickare som byggde ett eget hus inte så långt därifrån.

Snickarens svärdotter lever fortfarande över 90 år gammal. Hennes femton år yngre bror bor fortfarande i trakten. När jag hälsade på honom i våras visade det sig att han hade tagit vara på två välfyllda kartonger med gamla kort och fotografier efter sin syster. En hel del var från Amerika och adresserade till den ogifta dottern nämnd ovan. Jag satt två timmar vid broderns köksbord och skannade fotografier, som jag sedan har mailat till släktingar i Amerika. Bl.a. fanns det bilder av en 2-åring, som nu är en 70-årig man som bor i Minneapolis. De blev väldigt glada och överraskade över dessa kortfynd. Sista kontakten mellan Amerika och Sverige innan dess var 1968.

Sammanfattning:

Torpinventering, som många hembygdsföreningar ägnar sig åt, är väldigt bra för att ge oss historiska ögon att se geografien med, men också för att ge släktforskarens historia konkreta fysiska referenspunkter. Man måste ha klart för sig att landskapet ständigt förändras, gamla stigar växer igen, kalhyggen blir till ny skog som i sin tur....

Torpinventering är ett bra område för samverkan mellan släktforskarna och hembygdsrörelsen. I vårt planerade program för hösten ingår torpinventering på mötena i Arkivcentrum den 11 resp. 18 september. Den 6 november blir det om emigrantforskning. Missa inte dessa tillfällen.

En annan lärdom är: Ta vara på gamla fotografier och se till att dokumentera vilka korten föreställer. Alltför många kort ligger anonyma och riskerar att skatta åt förgängelsen.

En tredje lärdom: Slå vakt om anbytarforum som en öppen mötesplats. Här har massor med människor med släktskaps- eller intressegemenskap kunnat finna varandra och utbyta kunskaper och synpunkter.

Bengt Nordstrand

Från VärmlandsAnor 2007:2

Vi som håller på med släktforskning får ibland frågan: Varför håller vi på med det? Kanske undrar vi själva ibland. Det finns naturligtvis många svar på frågan. Visst kan det finnas en del av samlarmani. Och så finns suget av problemlösning, som gör att de som en gång börjat aldrig slutar.

Vad är det då släktforskaren söker? Är det det biologiska sambandet? Då borde vi kanske nu gå över till DNA-studier. Men det biologiska svaret är egentligen att vi alla är släkt. Kanske kan detta ge en känsla att vi alla hör samman och har ett gemensamt ansvar för vårt jordklot.

Vad vi kan få veta i arkiven är snarare var och med vilka en viss person växte upp, i vilket geografiskt och socialt sammanhang. Med hjälp av bouppteckningar och domböcker kan vi ibland få kött på benen vad gäller levnadsomständigheter och ibland enskilda händelser.

Man talar idag ofta om människors behov av att känna sin identitet, veta sitt ursprung och sitt sammanhang. Detta är viktigt för många av oss. Förr gjordes genealogiska utredningar mest för kungliga eller adliga personer, för att stödja anspråk på tronen eller annan status. Det gällde att hitta så många "fina" anor som möjligt. Det uppmuntrade naturligtvis till förfalskningar och önsketänkande.

Idag är det genealogiska intresset mer av folkbildning och folkrörelse. Då är strävan efter sanning och fostran i källkritik viktig. Den ena bakgrunden är lika intressant som den andra. Ser vi på andra halvan av 1800-talet kommer majoriteten av oss från torpare och arrendatorer. Det är en omvälvande tid, bakgrunden till vår egen, men ändå så annorlunda. Andelen barn utom äktenskap är större än under alla andra perioder. Man hade inte förutsättningar att bilda nytt hushåll, flickan fick bo kvar hos föräldrarna med "oäktingen". Det är under samma tid som utvandringen till Amerika sätter fart, hela barnaskaror tar sig till landet i väster. Så småningom öppnar sig möjligheter till försörjning vid bruken eller i städerna.

Vad ska vi då ha släktforskarföreningar till? För det första för att vi som har samma intresse ska kunna träffas, byta synpunkter och vara till hjälp för varandra. För det andra kan vi driva släktforskarnas intressen gentemot arkiv, lantmäteri och andra kulturinstitutioner. För det tredje kan vi vara en samarbetspart för andra som sysslar med lokalhistoria, t.ex. inom hembygdsrörelsen, men också inom den akademiska forskningen (historia, etnologi, kulturgeografi m.m.).

Jag vill som ny ordförande, och med det arbetslag som styrelsen utgör, vara med och bidra till att Värmlands Släktforskarförening lyckas väl med dessa uppgifter.

Bengt Nordstrand

Från VärmlandsAnor 2007:1

I Danmark, Norge och Estland läggs kyrkböckerna ut på Internet och är fritt tillgängliga för envar utan några som helst avgifter. Men i Sverige har vi Genline och får betala en bra slant för att få tillgång till motsvarande material över nätet. Nu har emellertid SVAR tagit upp konkurrensen med Genline och med mormonernas hjälp lägger man ut kyrkböckerna i rask takt på motsvarande sätt. Det här tycks ha upprört en och annan inom släktforskarrörelsen vilket jag inte riktigt förstår. Mormonerna gör det här helt gratis varför de därmed sammanhängande kostnaderna ej drabbar de svenska skattebetalarna. Genlines monopol bryts vilket på sikt bör betyda priskonkurrens och lägre kostnader för släktforskarna. Ändå är det här helt gale! Borta i Uthas öken kör nämligen mormonerna på i samma gamla hjulspår utan att till synes ha förstått att tekniken sprungit ifrån dem. Källmaterialet är de cirka femtio år gamla mikrofilmerna. Som varje erfaren släktforskare vet, så är en icke föraktlig del av dessa filmer oläsliga på grund av fuktfläckar i originaldokumenten. Dåtidens teknik klarade inte av att återge text under fuktfläckarna varför dessa partier är helt svarta. En annan olägenhet är att arkiven vid tidpunkten för mikrofilmningen endast delvis hade hunnit med indexeringen av originalhandlingarna. Även om det förmodligen skulle kosta en hel del, så hade det nog på sikt varit bättre om SVAR kunnat etablera samarbete med DigiArkiv vars teknik är vida överlägsen mormonernas och därmed även Genlines.

En annan fråga som väckt en del rabalder är förbundsstyrelsens beslut att införa obligatoriska användarkonton och användaravgifter för Anbytarforum. Årsavgiften blir 100 kr vilket inte är mycket för ett så pass användbart hjälpmedel. I fortsättningen kommer man att fritt kunna läsa inlägg på forumet men för att skriva inlägg krävs ett avgiftsbelagt konto. Det här tycker jag är bra och inte alls huvudlöst som en del vill påstå. Dessutom utgör avgiften ett behövligt tillskott till förbundets ansträngda ekonomi. Jag var med redan på 70-talet då *Släkt och Hävd* var det enda mediet där man kunde efterlysa anfäder. Sedan man sänt in en fråga till redaktionen kanske man fick vänta ett halvår innan tidskriften kom ut och sedan ytterligare några veckor ifall någon till äventyrs skulle svara på ens fråga. Idag kan man ställa en fråga på Anbytarforum och få svar efter några minuter. De som gnäller över ovannämnda hundralapp vet inte vad de talar om! Förhoppningsvis kan vi nu få slippa att läsa alla dessa okynnesfrågor och allt annat onyttigt som skrivs på Anbytarforum. Frågor bör ju handla om verkliga problem och inte rop på hjälp att leta upp självklara saker i kyrkböcker. Helst skulle jag vilja se att endast medlemmar i föreningar anslutna till släktforskarförbundet hade tillgång till Anbytarforum. Jag har nämligen upptäckt att allt för många idag åker snålskjuts på släktforskarörelsen utan att själva bidra med medlemsavgift till någon förening.

Lars Gunnar Sander
